

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Joxe Etxaniz Uranga Txikiye

*Azpeitia,
Gipuzkoa
(1928)*

Aurkibidea

Biografia

1928ko urtarrilaren 22an jaio zen Azpeitiko Enparan kalean. Jesuitinetan eta maristetan egin zituen ikasketak. Umea zela, uda partean, Aizarnako Aranguren baserriko familiarekin pasatzen zituen oporrak; baserrian lagundu eta zerbait jate aldera, kalean gosete handia baitzen orduan. 10 urte zituela, "pelaioetan" soldadu ibili zen. Soldadutzan Donostia, Lezo eta Bera aldean ibili zen aurrena, eta maniobrak egiten Pirinioetan gero. Hainbat egur lantegitan ibilitakoa da; 'Imaz', 'Muxugorri', 'Euskalduna' eta 'Danona'-n. 13 urtean Urola treneko "kotxeratan" ibili zen mantenu-lanetan.

Zintak

AZP-075

- **Proiektua:** Azpeitiko Euskara Beka
- **Elkarrizketatzailea(k):** Frantsesena, Eñaut
- **Data:**
- **Iraupena:** 41 min
- **Euskarria:** DVD
- **Kodifikatzailea:** Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. Uda partean Aizarnako baserrira

- **Erref:** AZP-075/003
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:00:46. **Bukatu:** 00:01:56

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Eskolan jesuitinetan ibili zen hasieran, eta zortzi urterekin maristetara joan zen. Opor garaian, Aizarnako Aranguren baserriko senideengana joaten zen baserriko lanetan lagundu eta "tripa betetzera"; kalean gosete handia baitzegoen.

2. Tropak Aizarnara sartu zirenekoa

- **Erref:** AZP-075/004
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:01:56. **Bukatu:** 00:03:23

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Aizarnako Aranguren baserrian zegoen 1936ko irailaren 19an, San Pelaio ermitatik goitik behera tropak sartzen ikusi zituenean. Arratsaldeko ordu bi eta erdiak ziren, eta etxeokak lo-kuluxka egiten ari ziren soldaduak agertu zirenean. Bi batailoik inguru haiek nola hartu zituzten kontatzen du. Tropa horiek zer ibilbide egin zuten azaltzen du: bata, Altzolatik Granadaerrekara jaitsi eta handik San Pelaio gainera igo zen; eta bestea, berriz, Iturriotz aldetik Etumetara joan, eta handik Zestoara jaitsi zen.

3. Gerra garaiko giro politikoa

- **Erref:** AZP-075/005
- **Iraupena:** 0:00:43. **Hasi:** 00:03:23. **Bukatu:** 00:04:06

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Karlismoa, liberalismoa
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Azpeitian nazionalistek irabazten zituzten hauteskundeak. Azkoitian, berriz, karlistek. Herrian tropak sartu zirenean, karlistak agintean jarri zirela azaltzen du.

4. "Pelaio"-ekin soldadu

- **Erref:** AZP-075/006
- **Iraupena:** 0:04:06. **Hasi:** 00:04:06. **Bukatu:** 00:08:12

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Jarrera politikoak » Falangistak

Laburpena:

Gerra denboran, 2.000 soldadu galiziar egon ziren Azpeitian. Soldaduek San Agustingo elizan egiten zuten lo. Logelak libre zituzten etxeetan ere lo egin ohi zuten soldaduek; Joxeren etxean bi soldaduk lo egiten omen zuten. Umea zela, CEDAtan, falangistetan eta "pelaio"etan izena ematen saiatu zen, soldaduen uniformeak erakarrita. "Pelaio"ekin Zarautzera desfilatzen joan zeneko pasartea kontatzen du. Gibert zenarekin eta Saturno Eliasekin instrukzioak egitera joaten ziren Eskuztara. Joxek 10 urte zituen orduan.

5. Eskola kontuak: tiragoma eta "sekantea"

- **Erref:** AZP-075/008
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:08:50. **Bukatu:** 00:10:10

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Politika » Politika eta Franco
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

<p>Jesuitinetan neskak eta mutilak banatuta ikasten zuten. Maristetan, ostera, mutilak bakarrik zeuden. 14 urtera arte ibili zen maristetan. Eskolan, Cara al Sol abestu behar izaten zuten. Ikasgela Francoren horma-irudiz beteta omen zegoen, eta Joxe haiei tiraka aritzen zen "sekantea" (xukagarria) eta tiragomarekin.</p>

6. Tiragoma eta irakaslearen begia

- **Erref:** AZP-075/009
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:10:10. **Bukatu:** 00:11:19

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

<p>Oñazko ikaskide batek tiragomarekin zerbait bota eta irakasleari begian jo zioneko pasadizoa kontatzen du. Denek Joxe izan zela esaten zuten, baina ez omen zen bera izan.</p>

7. Makinaz idazten ikasten

- **Erref:** AZP-075/010
- **Iraupena:** 0:02:29. **Hasi:** 00:11:19. **Bukatu:** 00:13:48

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

<p>Makinaz idazten ikasi zuen. Eskolan ikasitakoak aipatzen ditu: hiruko erregela, erro karratua, erro kubikoa... Zigorak nolakoak izaten ziren azaltzen du. Orduan, eguerdietan zigortuta gelditzen baziren "sin comer" esaten zioten; jan gabe uzten baitzituzten. Eskolako kontuak aipatzen ditu.</p>

8. "Kotxeratan" 13 urtean

- **Erref:** AZP-075/011
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:13:48. **Bukatu:** 00:15:43

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Aurrena, Imaz egur lantegian hasi zen lanean. Urtebetean "pintxe" lanetan

aritu zen, eta gero, tailan. Lau urte egin zituen lantegi horretan. 19 urterekin, berriz, "Muxugorri"-ren lantegira joan zen beste lagun batekin batera. Soldadutza egin eta lantegi horretara itzuli zen. 27 urte zituela Urola tren-estazioko "kotxeratan" (garajea), bagoiak konpontzen eta mantenu-lanetan hasi zen. 13 urte egin zituen eginkizun horretan. Handik Euskalduna kooperatibara joan zen lanera, eta erretiroa hartu bitartean Danonan aritu zen.

9. Donostian, Lezon eta Beran soldadu

- **Erref:** AZP-075/012
- **Iraupena:** 0:03:51. **Hasi:** 00:15:43. **Bukatu:** 00:19:34

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

<p>Soldadutza, lehenengo, Donostian egon zen, eta gero, Lezora bidali zuten. Lezon soldadu zela Guadalupe gainera doan bidean aritu zen lanean. Handik, Nafarroara, Berara, joan ziren eta metrailadore-tokiak eta gerra-gurdien aurkakoak egiten aritu zen.</p>

10. Pirinio aldera maniobratara

- **Erref:** AZP-075/013
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:19:34. **Bukatu:** 00:22:07

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

<p>Soldadutza Pirinio aldean ibili zen maniobratara. Egunean 30 kilometro egiten zituzten oinez. Maniobratara joan aurretik Irunen mando bana eman zuten soldaduei. Joxek zorte txarra izan zuen mandoarekin. Guadalupen lizentziatu zen.</p>

11. Diru kontuak

- **Erref:** AZP-075/014
- **Iraupena:** 0:00:47. **Hasi:** 00:22:07. **Bukatu:** 00:22:54

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak

Laburpena:

Diru gutxi ibiltzen zuten, baina aukera zenean parranda egiten zuten. Zazpi eguneko oporrak hartzen zituzten eta hirugarren egunerako lanean hasi behar izaten zuen, zeuzkan diru apurrak gastatu zituelako.

12. Etumetako erromeriatik bueltan

- **Erref:** AZP-075/016
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:23:23. **Bukatu:** 00:25:04

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Etumetako erromerian soinujolea, bertsolariak eta aizkolariak egoten ziren. Behinola, Etumetan merienda legea eta dantzan ibili ondorenean, etxera bueltan, ekaitzak arrapatu zitueneko pasadizoa kontaktzen du. Apreten zorua gasta-gasta eginda itzuli zen etxera. Santa Engrazin eta "Orkazarre"-n (Orkazagirre) ere erromeriak egiten ziren.

13. Iganderoko erromeria Orkazagirren

- **Erref:** AZP-075/017
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:25:04. **Bukatu:** 00:26:41

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

<p>Odria auzoko "Orkazarre" (Orkazagirre) baserrian taberna zegoen eta erromeria izaten zen igandetan. Auntxa soinujole urrestildarrak girotu ohi zuen dantzaldia. Errezildarrak Zurrunzolako erromeriara joaten omen ziren. Etumetan urtean bi-hiru aldiz egiten ziren erromeriak.</p>

14. Bi begiko aurpegia tailatzen

- **Erref:** AZP-075/021
- **Iraupena:** 0:03:34. **Hasi:** 00:30:46. **Bukatu:** 00:34:20

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak

Laburpena:

Tailan ez omen zen oso trebea. Panelak, aulkiak... tailatzen zituzten. "Muxugorri"-ren lantegian lan egiten zueneko pasadizo bat kontaktzen du: bi begiko aurpegi bat tailatu behar zen armairu bateko friso baterako, eta inor ez zen ausartzen lan hori egiten. Joxek hartu zuen lan horren ardura.

15. Txistea: "Molinero"

- **Erref:** AZP-075/023
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:35:12. **Bukatu:** 00:36:21

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Neska ezkonberri bati amak eztei-bidaian zer moduz ibili den galdetzen dio. Alabak amari esaten dio senarra sexu-kontuetan oso abila dela; "molinero" delakoa dela ederrena...

16. Txistea: "Erraldoiak Aizpurutxora"

- **Erref:** AZP-075/024
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:36:21. **Bukatu:** 00:37:21

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Aizpurutxoko festei buruzko txiste bat kontatzen du.

17. "Lau parolen gaiñian, bi makilla gora, okotzen bizarra..."

- **Erref:** AZP-075/025
- **Iraupena:** 0:00:39. **Hasi:** 00:37:21. **Bukatu:** 00:38:00

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Zumaiako arrantzaleak Zestoara joan ohi ziren arraina saltzera. Gero, Aizarnara joaten ziren han saltzen ez zuten arrainarekin. Inguruko baserrietara ere joaten ziren. Santa Engrazira bidean dagoen lehenengo baserrian, zumaiar haiek ikusitakoa kontatzen du: "Lau parolen gaiñian, bi makilla gora, okotzen bizarra, hanka arten poltsa... Zer dek hori holakua?".

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-05-21

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com